

Zpráva veřejného ochránce práv o činnosti za 4. čtvrtletí roku 2021

Podle § 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o své činnosti.

A. Činnost ochránce v číslech	3
B. Veřejná správa	6
B.1 Podání vysvětlení před zahájením řízení (sp. zn. 744/2020/VOP)	6
B.2 Odebrání pětíměsíčního dítěte 16leté matce a jejich následný kontakt (sp. zn. 6171/2021/VOP)	7
B.3 Starobní důchod krajana (sp. zn. 380/2021/VOP)	8
B.4 Jak si stěžovat na obecní policii (sp. zn. 554/2020/VOP)	8
B.5 Valašsko v područí automobilismu (sp. zn. 5045/2021/VOP)	9
B.6 Konference, kulaté stoly a školení	10
C. Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění	12
C.1 Systematické návštěvy a sledování vyhoštění	12
C.2 15 let činnosti na poli prevence špatného zacházení a 10 let sledování vyhoštění	12
C.3 Zásadní pracovní jednání a osvěta	14
D. Ochrana před diskriminací	15
D.1 Nepřidělení městského bytu žadateli v bytové nouzi (sp. zn. 7692/2020/VOP) ...	15
D.2 Posouzení námitky diskriminace ve věci možnosti přepravy tandemového kola ve vlacích ČD pro cestující s postižením (sp. zn. 2508/2020/VOP)	16
D.3 Výzkum a doporučení veřejného ochránce práv „Občané Evropské unie v Česku“ (sp. zn. 72/2020/DIS)	16
D.4 Zásadní pracovní jednání	18
D.5 Osvěta	18
D.6 Konference, kulaté stoly a školení	18
D.7 Mezinárodní spolupráce	19
E. Sledování práv lidí se zdravotním postižením	20
E.1 Zasedání poradního orgánu	20
E.2 Výzkumy a doporučení Probíhající výzkumy ke zlepšení situace lidí s postižením	20
E.3 Mezinárodní spolupráce	21
E.4 Spolupráce s neziskovými organizacemi a lidmi s postižením	21
E.5 Konference, kulaté stoly a školení	22
E.6 Návštěvy zařízení	23

A. Činnost ochránce v číslech

Ve 4. čtvrtletí 2021 ochránce obdržel celkem **2088** podnětů (o 308 více než loni ve stejném období). Podíl podnětů v působnosti (**70,4 %**) se drží nad průměrem roku 2020 (68 %). Nejvíce podnětů se týkalo agendy péče o zdraví a působnosti Ministerstva zdravotnictví (179) a tradičně sociálního zabezpečení – zejména důchodů a dávek (295) a staveb (99).

Ve **189** podnětech lidé namítli nerovné zacházení, z toho v **43** případech z důvodů zakázaných antidiskriminačním zákonem. Ve **14** případech ochránce poskytl informace a analýzy týkající se diskriminace mezinárodními subjekty či vnitrostátními orgány.

Ochránce realizoval **7 návštěv zařízení** a prostudoval **1 905** rozhodnutí o správním vyhoštění cizince.

Ochránce vydal **3 výzkumné zprávy** (výzkum a doporučení veřejného ochránce práv „Občané Evropské unie v Česku“, výzkum Zkušenosti obcí s výkonem veřejného opatrovnictví a ochranou zranitelných dospělých a výzkum Fungování odborných pracovních skupin pro pracovní rehabilitaci).

Počty podnětů a činnost ilustrují následující obrázky:

PODNĚTY

70,4 % ✓

podnětů patřilo do
působnosti ochránce,
a mohl se jimi tedy zabývat

 2088

podnětů doručených
ve IV. čtvrtletí 2021

jedná se o nárůst **308** podnětů
oproti stejnému období v roce 2020

péče o zdraví, ostatní
působnost Ministerstva
zdravotnictví | 179

důchody | 174

příspěvek na péči, dávky
pro zdravotně postižené
a dávky pomoci
v hmotné nouzi | 121

územní, stavební řízení,
užívání stavby a řízení
o odstranění staveb | 99

činnost Vězeňské
služby ČR | 80

činnost OSPOD | 70

189

podnětů s námitkou
nerovného zacházení

diskriminace ve smyslu
antidiskriminačního zákona
se týkalo **43** podnětů

ČINNOST

jedná se o
nárůst oproti III. čtvrtletí 2021

36%

34 vyřízených žádostí
o informace

1905
prostudovaných
rozhodnutí o vyhoštění

ochránce natočil 12
podcastů

ochránce uspořádal 8
vzdělávacích akcí

VÝZKUMY:

- Občané Evropské unie v Česku
- Zkušenosti obcí s výkonem veřejného opatrovnictví a ochranou zranitelných dospělých
- Fungování odborných pracovních skupin pro pracovní rehabilitaci

B. Veřejná správa

Již od roku 2001 ochránce chrání osoby před nezákonným či jinak nesprávným jednáním nebo nečinností správních úřadů. Má právo nahlížet do spisů, žádat úřady o vysvětlení a může vést místní šetření. Zjistí-li pochybení úřadu, doporučuje opatření k nápravě, rozhodnutí úřadu nemůže zrušit ani nahradit.

B.1 Podání vysvětlení před zahájením řízení (sp. zn. 744/2020/VOP)

Potřebuje-li správní orgán pro zahájení přestupkového řízení či odložení věci zjistit další informace, které nevyplynou z jeho vlastních zjištění, znalostí nebo došlého oznámení o přestupku, může k tomu využít institutu podání vysvětlení (§ 137 správního řádu). Může jít o situace, kdy správní orgán důvodně pochybuje, zda byl přestupek spáchán, kdo a jak jej spáchal, zda a jaké lze provést důkazy a zda případně nenastal důvod, pro který musí oznámení odložit. Realizace podání vysvětlení však musí být nezbytná, tj. rozhodné skutečnosti nemůže správní orgán zjistit jiným úředním postupem (bod 15–17 rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 5. prosince 2017, č. j. 9 As 277/2016-45). Jinak je jeho výzva k podání vysvětlení nezákonná.

Stěžovateli vadilo, že městský úřad projednávající přestupek si předvolal k podání vysvětlení před zahájením řízení podezřelou, ale stěžovatele a jeho partnera nikoliv, přestože činy podezřelé se jich týkaly; oznámení přestupku pak městský úřad odložil. V dané věci z policejního oznámení vyplývalo, kdy, kde a jakého jednání se podezřelá měla dopustit. Tyto informace postačovaly podle ochránce k tomu, aby městský úřad posoudil, zda existuje důvodné podezření o spáchání přestupku. Krajský úřad pak měl podle zprávy o šetření ochránce z pozice nadřízeného orgánu posoudit, zda bylo provedení podání vysvětlení nezbytné a zda namísto toho městský úřad neměl řízení zahájit a prověřované skutečnosti zjišťovat v něm.

Krajský úřad nesouhlasil se závěrem, že ke zjišťování okolností skutku prostřednictvím podání vysvětlení nemělo dojít, protože nebyla splněna podmínka nezbytnosti podání vysvětlení. Skutečnost, že z policejního oznámení vyplývá, kdy, kde a jakého jednání se měla podezřelá dopustit, není pro takový závěr dostačující: podání vysvětlení lze využít ke zjištění existence (resp. současné přítomnosti) i ostatních skutečností a podmínek odůvodňujících zahájení řízení o přestupku.

Ochránce vydal závěrečné stanovisko, kterým krajskému úřadu sdělil, že městský úřad trval na podání vysvětlení za situace, kdy už disponoval dostatkem informací ke shledání důvodného podezření ze spáchání přestupku. Popsaným způsobem měl možnost dovodit, že jednání mohlo naplnit materiální znak skutkové podstaty a má se projednat v řízení. V okamžiku, kdy bylo městskému úřadu zjevné, že bude muset zahájit řízení, ztratilo podání vysvětlení osob, které by stejně v řízení vyslechl coby svědka či účastníci řízení, smysl. Ochránce navrhl jako efektivní a proveditelné opatření k nápravě, aby krajský úřad seznámil přestupkové orgány ve svém správním obvodu se závěry zprávy o šetření a závěrečného

stanoviska, přičemž by jim doporučil řídit se těmito závěry při vyřizování přestupkových oznámení v budoucnu. Krajský úřad toto opatření k nápravě přijal.

B.2 Odebrání pětiměsíčního dítěte 16leté matce a jejich následný kontakt (sp. zn. 6171/2021/VOP)

Na ochránce se obrátila 16letá dívka s žádostí o pomoc, neboť jí byl z péče odebrán její pětiměsíční syn. Nezletilá maminka chtěla se svým synem být a starat se o něj, domnívala se, že za odebráním syna jsou materiální podmínky v domácnosti její matky, v níž žila. Dívka nadto tvrdila, že jí otcovská babička, do jejíž péče soud dítě svěřil, ve styku se synem brání.

Rodinná situace byla velmi komplikovaná. Dívka žila po nějaký čas v pěstounské péči, poté v dětském domově. Na začátku roku 2021 se vrátila zpět k matce. Po porodu dívka žila i s dítětem u své matky, u níž nebyly vhodné nejen materiální podmínky, ale obecně ani vztahové prostředí. Otcem dítěte byl nezletilý chlapec, vztah nezletilých rodičů byl nestabilní. Špatné byly i vztahy mezi rodinami (babičkami). Nezletilá maminka se synem často střídala domácnosti a toulala se (i se synem), její matka mnohdy nevěděla, kde se její dcera se svým synem zdržuje, ta byla se synem pryč mnohdy i přes noc a v rodině kvůli různým konfliktním situacím opakovaně zasahovala policie. Pediatrička nezletilého opakovaně informovala o zanedbávání preventivních prohlídek.

Otcovská babička požádala soud o svěření vnuka do své péče. Soud jejímu návrhu vyhověl. Dívka syna předala a vídala ho sporadicky. Otcovská babička tvrdila, že dívka o syna nejeví skutečný zájem, dívka zase tvrdila, že jí babička ve styku brání.

Na konci roku 2021 se orgán sociálně právní ochrany vyvíjel úsilí k tomu, aby nezletilá maminka mohla být opět se svým synem, aby o něj mohla pečovat. S nezletilou maminkou se projednávaly možné varianty, za nichž by mohla být se svým synem a pečovat o něj, současně by však byla pod řádným dohledem dospělého. Zvažována byla nejen alternativa pěstounské péče na přechodnou dobu (pro dívku i jejího syna), ale i ústavní výchova (pro dívku i jejího syna), příp. péče otce, který v mezích zletil (za předpokladu, že by vztah fungoval). Pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí nezletilé mamince představili výhody i rizika jednotlivých variant, přičemž se rozhodla žít se svým synem ve školském zařízení pro nezletilé matky s dětmi. Do zařízení však nenastoupila. V mezidobí orgánu sociálně právní ochrany dětí usiloval, aby otcovská babička dívce umožnila se synem co nejširší kontakt, což se nakonec podařilo. Po uzavření šetření ze strany ochránce, který v postupu orgánu sociálně právní ochrany dětí neshledal pochybení, avšak po celou dobu šetření i po něm aktivitu orgánu sociálně-právní ochrany dětí pečlivě sledoval, si zvolila azylové zařízení pro matky s dětmi, kam však nenastoupila.

B.3 Starobní důchod krajana (sp. zn. 380/2021/VOP)¹

Rozhoduje-li ČSSZ o starobním důchodu krajana, tj. osoby s prokázaným českým původem, která do ČR přišla na pozvání vlády ČR z bezesmluvní ciziny, je povinna v rámci odstranění tvrdosti v případě souběhu dob přednostně započíst českou náhradní dobu důchodového pojištění před dobou zaměstnání získanou v zemi původu.

Stěžovatelka je tzv. krajanka, tj. osoba s prokázaným českým původem, jež přišla do ČR na základě pozvání vlády ČR z Kazachstánu v roce 1997. Česká republika nemá s Kazachstánem uzavřenu smlouvu o sociálním zabezpečení. Při rozhodování o dávkách důchodového pojištění osob, které byly důchodově pojištěny i v Kazachstánu, proto ČSSZ započítává pouze české doby důchodového pojištění a české náhradní doby důchodového pojištění, nikoliv však doby kazašské. Výjimku představují právě krajané, kterým je k českým dobám na základě odstranění tvrdosti započítávána kazašská doba. Pokud dotčeným osobám se započtením kazašské doby vznikne nárok na důchod, přiznává jim ČSSZ tuto dávku v rámci odstranění tvrdosti ve výši dílčího českého důchodu (tj. vypočte výši dávky, která by podle českých právních předpisů osobě náležela, kdyby všechny doby pojištění získala na území ČR – tj. stanoví tzv. teoretickou výši důchodu, a poté tuto teoretickou výši pokrátká poměrem českých dob pojištění vůči všem dobám pojištění – tj. stanoví tzv. dílčí důchod). Dílčí důchod pak odpovídá dobám důchodového pojištění, které osoba získala v ČR.

Pokud ČSSZ zjistí, že v jednom období lze osobě uznat současně českou náhradní dobu důchodového pojištění (v tomto případě dobu péče o dítě ve věku do 4 let) a dobu pojištění v Kazachstánu (zaměstnání), je povinna přednostně započíst českou náhradní dobu pojištění. To však v případě stěžovatelky neučinila, naopak, započítala jí přednostně dobu zaměstnání z Kazachstánu, což mělo za následek, že důchod stěžovatelky byl cca o 2000 Kč nižší, než jí náležel. Na zásah ochránce ČSSZ pochybení napravila, důchod navýšila ode dne jeho přiznání v roce 2019 a stěžovatelce poskytla doplatek neprávem odeprané dávky cca 50 000 Kč.

B.4 Jak si stěžovat na obecní policii (sp. zn. 554/2020/VOP)²

Na základě několika podnětů se ochránce zabýval tím, zda jsou krajské úřady příslušné k přešetření stížností na obecní policii. Krajské úřady tuto pravomoc odmítaly.

Zjistili jsme, že metodika Ministerstva vnitra není dostatečně jednoznačná a srozumitelná. Osoby stěžující si na obecní policii dostávají od úřadů rozporné informace k tomu, kdo má

¹ Zpráva je dostupná v Evidenci stanovisek ochránce: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/9780>, veřejný ochránce práv o kauze informoval i veřejnost prostřednictvím tiskové zprávy, která je dostupná zde https://www.ochrance.cz/aktualne/ombudsman_objevil_nesrovnalosti_v_duchodech_stezovatelu_dostali_tak_vyss_i_duchod_i_doplatek/

² Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ochránce: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/10032>

jejich stížnost vyřizovat, což v nich oprávněně vyvolává pocit nejistoty a nedůvěry. Metodiku bylo třeba aktualizovat tak, aby z ní vyplývalo, že krajské úřady stížnosti mohou prošetřit.

Po projednání s ministrem vnitra ministerstvo metodiku doplnilo a zveřejnilo na svých stránkách.³ Přehledně uvádí kdo, v jaké situaci a jakým způsobem si může stěžovat na obecní policii, kdo má nesouhlasné podání (stížnost) vyřizovat a způsob vyřízení stížnosti přeshetřovat.

B.5 Valašsko v područí automobilismu (sp. zn. 5045/2021/VOP)

Na ochránce se obrátil stěžovatel bydlící v srdci Valašska s tím, že jej trápí stav životního prostředí, konkrétně mu vadí, jak automobilový průmysl devastuje jeho rodný kraj. Stěžovatel bydlí u „hlavní cesty“ a je tak obtěžován nepříznivými dopady automobilového provozu spojenými zejména s hlukem a prachem, ale i odpadky vyhazovanými z oken aut či s množstvím přejetých zvířat. Pozastavil se v dané souvislosti rovněž nad stavem veřejné dopravy, tato je podle něj „sabotována“ a on se tak v současnosti ani „nemůže dostat vlakem na Slovensko“. Stěžovatel nedoložil žádné doklady svědčící o postupech úřadů.

Jak ochránce stěžovatele vyrozuměl, dlouhodobě jeho poznatky svědčí o tom, že negativní jevy spojené s automobilovou dopravou (hluknost, vibrace, kongesce, poškozování a znečišťování sousedních nemovitostí, prašnost atd.) stále trápí velké množství občanů. Ochránce současně konstatoval, že pozornost věnovaná těmto problémům a z toho plynoucímu narušení pohody bydlení obyvatel není zcela uspokojivá. Ochránce se právě se zřetelem k nepříznivým dopadům především těžké silniční nákladní dopravy (ničení silniční infrastruktury, škody na majetku a zdraví způsobené nehodami a kongescemi, znečišťování životního prostředí, problémy statické dopravy, mj. odstavování kamionů na nevhodných místech při nucených provozních přestávkách apod.) snaží apelovat na orgány veřejné správy, aby přijaly veškerá opatření, která povedou k účinné regulaci automobilové, zejména kamionové dopravy. Ochránce poukazuje na to, že při vhodně nastavených parametrech může jít v případě přeprav nákladů po železnici (kontejnery, výměnné nástavby, návěsy) o nikoli bezvýznamné odlehčení silničních komunikací, a připomíná poměrně masivní využití těchto přeprav v jiných klasicky tranzitních evropských zemích (Švýcarsko, Rakousko). Ochránce vyjádřil své přesvědčení, že do doby provedení harmonizace na přepravních trzích (zahrnutí tzv. externalit silniční dopravy, tedy nákladů, které doposud nejdou k její tíži, do skutečných nákladů silniční dopravy), by Česká republika jako země ve středu Evropy neměla stát při využití reálných alternativ k automobilové dopravě stranou. Ačkoli pak i dle příslušných koncepčních rozvojových dokumentů (Státní politika životního prostředí, Dopravní politika) oficiálně státní politika preferuje šetrná dopravní řešení mj. s cílem eliminovat kamionovou dopravu ve prospěch ekologicky příznivějších doprav železniční či lodní, v praxi se je daří prosazovat jen pomalu.

Dle ochránce automobilovou dopravu s jejími negativními dopady nelze zakazovat, lze ale bezesporu alespoň vytvářet účinný tlak na její omezování. Zde musí rozhodující roli sehrávat

³ Viz <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:0i7-pZHagaUJ:https://www.mvcr.cz/soubor/stanoviska-a-pravni-rozbory-spravni-rad-a-obecni-policie-od-1-7-2017.aspx+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>

právě jednotlivé orgány veřejné správy, od těch na místní úrovni až po ústřední. Prostředkem k tomu by měl být vhodný mix stimulujících a represivních opatření, počítaje v to kvalitní územní plánování s důrazem na udržitelnou mobilitu, účinné prosazování pravidel silničního provozu (včetně důsledného sankcionování jejich porušení), zavedení výkonového zpoplatnění uživatelů silniční sítě (jež by se promítlo do zvýhodnění přeprav po železnici či vodních cestách), ale třeba právě i zabezpečení odpovídající dopravní obslužnosti regionů komfortní veřejnou dopravou. Za nezastupitelnou zde přitom považuje ochránce také roli občanské veřejnosti (včetně veřejnosti institucionalizované do podoby kupř. spolků k ochraně životního prostředí), která svými aktivitami vytváří účinnější tlak na řešení situace v konkrétním místě.

V konkrétní rovině ochránce stěžovatele seznámil s tím, že na dodržování hygienických limitů hluchosti dozírají jednotlivé krajské hygienické stanice jako orgány ochrany veřejného zdraví. V jejich kompetenci je změřit intenzitu hlukové zátěže v místě a v případě překročení stanovených limitů postupovat dále, především požadovat, aby bylo prokázáno, že hluk byl omezen na rozumně dosažitelnou míru. Co se týče měření imisních koncentrací znečišťujících látek v ovzduší, včetně polévatého prachu, to je předmětem imisního monitoringu provozovaného Českým hydrometeorologickým ústavem a jeho výsledky jsou veřejně přístupné na jeho internetovém portálu. Opatření ke snížení znečištění ovzduší způsobeného silniční dopravou jsou pak nezbytnou součástí strategických dokumentů v oblasti ochrany ovzduší, tj. Národního programu snižování emisí České republiky a jednotlivých krajských Programů zlepšování kvality ovzduší. Rozsah dopravní obslužnosti státu stanovuje Ministerstvo dopravy v dohodě s Ministerstvem financí s tím, že u konkrétního dopravce na určité časové období objednává (uzavírá smlouvu o veřejných službách v přepravě cestujících) zajištění dopravní obslužnosti veřejnou dráží osobní dopravou vlaky celostátní dopravy, které mají nadregionální nebo mezinárodní charakter (v sousedícím územním obvodu jiného státu ji může zajišťovat po předchozí dohodě s příslušným orgánem veřejné moci jiného státu). Ochránce uzavřel, že rozsah dopravní obslužnosti státu je ze zákona limitován maximální výší možné kompenzace určené dopravcům ze státního rozpočtu na celou dobu účinnosti smluv o veřejných službách v přepravě cestujících.

B.6 Konference, kulaté stoly a školení

- Dne 6. října 2021 ochránce uspořádal kulatý stůl s názvem **Vzdělávání romských dětí**
- Dne 7. října 2021 ochránce uspořádal pro Olomoucký kraj seminář s názvem **Sociální kuratela pro děti a mládež a OSPOD v roli procesního opatrovníka dítěte**
- Dne 22. října 2021 ochránce zorganizoval vědecký seminář na téma **Aktuální otázky uprchlického a cizineckého práva**
- Dne 26. října 2021 ochránce ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování uspořádal online workshop na téma **Rodina a zdraví (spolupráce aktérů)**
- Dne 5. listopadu 2021 ochránce uspořádal seminář s názvem **Rodinně právní problematika a sociálně-právní ochrana dětí v praxi veřejného ochránce práv**
- Dne 22. listopadu 2021 ochránce uspořádal online seminář na téma **Správa místních poplatků**

- Dne 29. listopadu 2021 ochránce uspořádal online seminář s názvem **Daňový řád – obecná část**
- Dne 30. listopadu 2021 ochránce uspořádal online seminář s názvem **Správa místních poplatků – poplatky za komunální odpad**

C. Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění

Od roku 2006 je ochránce národním preventivním mechanismem podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Systematicky navštěvuje zařízení pro osoby omezené na svobodě z moci úřední i v důsledku závislosti na poskytované péči. Svá zjištění a doporučení zobecňuje v souhrnných zprávách z návštěv a formuluje standardy zacházení. Předkládá je samotným zařízením a jejich zřizovatelům a systémová doporučení ústředním orgánům státní správy. Od roku 2011 ochránce rovněž sleduje zajištění cizinců a výkon správního vyhoštění.

C.1 Systematické návštěvy a sledování vyhoštění

Ochránce ve čtvrtém čtvrtletí realizoval 7 systematických návštěv zařízení.

Ochránce prověřil podmínky pobytu a zacházení s pacienty a pacientkami Psychiatrického oddělení Nemocnice České Budějovice a v Psychiatrické nemocnici Písek.

Ochránce v rámci systematických návštěv navštívil Zařízení pro zajištění cizinců Vyšní Lhoty a zařízení Penzion Sluníčko v Mladých Bukách, které poskytuje péči seniorům bez oprávnění k poskytování sociálních služeb.

Ochránce se věnoval také zacházení s dětmi v Dětském domově se školou ve Slaném a v Dětském domově Hrotovice. V Hrotovicích provedl tzv. následnou návštěvu, kterou ověřoval plnění jeho doporučení z předchozí letošní návštěvy.

Systematickou návštěvou Domova Čenkov zahájil sérii návštěv zařízení sociálních služeb, která poskytují péči lidem s demencí.

C.2 15 let činnosti na poli prevence špatného zacházení a 10 let sledování vyhoštění

Již po dobu 15 let ochránce provádí systematické návštěvy míst, kde se nacházejí nebo mohou nacházet lidé omezení na osobní svobodě. Posiluje tak jejich ochranu před špatným zacházením. Zároveň už 10 let provádí sledování průběhu vyhoštění a předání cizinců na základě návratové směrnice.

Za uvedené období ochránce realizoval více než 500 návštěv různých typů zařízení (dětská zařízení, vězeňská zařízení, zařízení sociálních služeb, zařízení lůžkové psychiatrie a ostatní zdravotnická zařízení, policejní cely apod.). A sledoval téměř 160 vyhoštění a předání cizinců.

Za tuto dobu například dosáhl zákazu používání klecových lůžek, možnosti odsouzených sprchovat se 2x týdně, možnosti nosit v dětských zařízeních vlastní oblečení a mít uzamykatelnou skříňku. Zasadil se také o zajištění přípravy cizinců na vyhoštění, což pozitivně přispívá k úspěšné realizaci vyhoštění. Existuje nicméně řada oblastí, kde ochránce stále usiluje o systémové změny. Jedná se např. o stanovení jasných pravidel pro výkon ochranného léčení v psychiatrických nemocnicích či revizi systému péče o ohrožené děti.

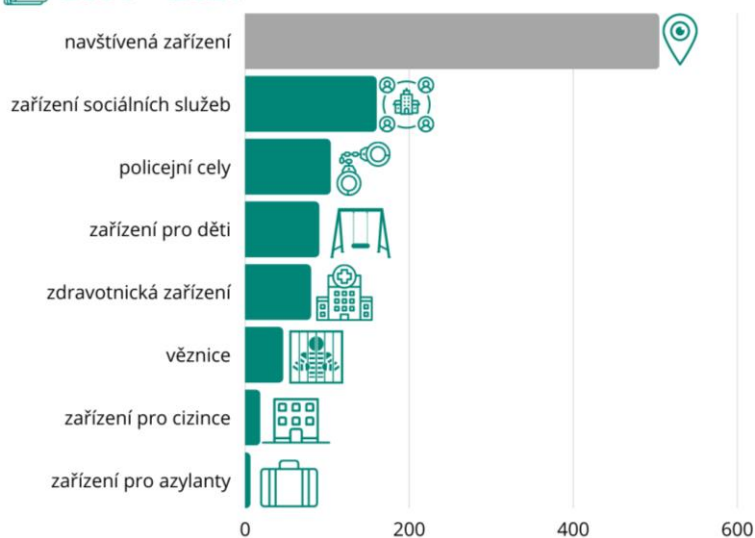
K výroční 15 let národního preventivního mechanismu a 10 let činnosti na poli sledování vyhoštění uspořádal ochránce dne 5. října 2021 tiskovou konferenci a vydal tiskovou zprávu⁴.

Počty navštívených zařízení a zajímavá data činnosti ochránce v dané oblasti obsahují následující infografiky:

NAVŠTÍVENÁ ZAŘÍZENÍ

2006 – 2021

PROVĚŘENÉ PODMÍNKY

2006 – 2021

cca **3 100** dětí

cca **9 800** klientů a klientek sociálních služeb

cca **17 200** vězněných osob

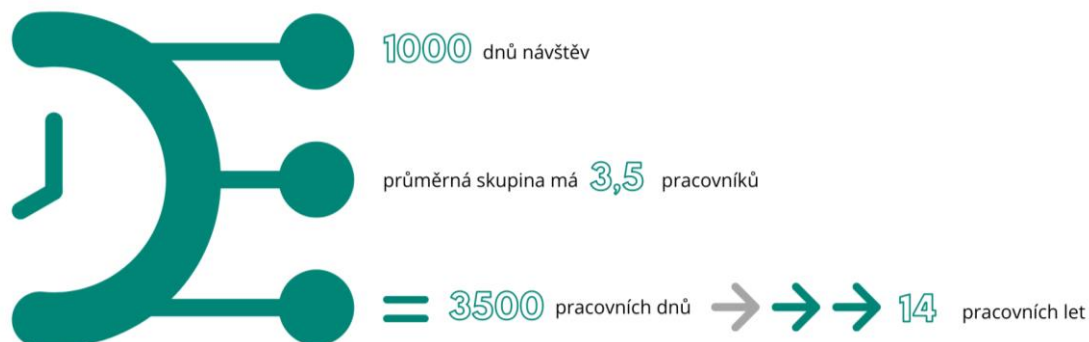
⁴ Tisková zpráva je dostupná zde:

https://www.ochrance.cz/aktualne/za_15 let_proveril_verejny_ochrance_prav_fungovani_504_zarizeni_v_nichz_pobyvaji_lide_omezeni_na_osobni_svobode/

SYSTEMATICKÉ NÁVŠTĚVY V ČÍSLECH

2006 – 2021

C.3 Zásadní pracovní jednání a osvěta

Veřejný ochránce práv a jeho zástupkyně jednali s ministrem zdravotnictví Adamem Vojtěchem o tématech souvisejících s podmínkami a zacházení s pacienty psychiatrických nemocnic.

Zaměstnanci Kanceláře prezentovali zjištění a doporučení ochránce na několika osvětových akcích:

- konference Reforma péče o duševní zdraví a spolupráce s jinými obory a profesemi v Jihlavě,
- konference Nové trendy v náhradní rodinné péči také v Jihlavě,
- konference Léčba v psychiatrii IV. v Plzni,
- Dny duševního zdraví v Brně,
- online konference Prevence výchovných obtíží a vzniku sociálně patologických jevů u dětí.

D. Ochrana před diskriminací

V roce 2009 byl ochránce pověřen rolí národního tělesa pro rovné zacházení a ochrany před diskriminací (*equality body*) v souladu s právem Evropské unie. Přispívá tedy k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor. Za tím účelem poskytuje pomoc obětem diskriminace, provádí výzkum, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací a zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.

Od ledna 2018 ochránce pomáhá také cizincům-občanům Evropské unie, kteří žijí nebo pracují v České republice. Poskytuje jim informace o jejich právech a pomoc při podezření na diskriminaci z důvodu státní příslušnosti. Při tom spolupracuje se zahraničními orgány, které mají obdobné poslání vůči českým státním příslušníkům.

D.1 Nepřidělení městského bytu žadateli v bytové nouzi (sp. zn. 7692/2020/VOP)

Stěžovatel opakovaně a neúspěšně žádá město o pronájem městského bytu. Dle jeho názoru by při tomto postupu města mohlo hrát roli to, že je Rom, případně že nyní pobývá na jedné z místních soukromých ubytoven. Aktuální bytové podmínky rodiny stěžovatele jsou nevyhovující, především protože je bydlení na ubytovně koncipováno jako dočasné a nejisté. Zaměstnavatel stěžovatele považuje za spolehlivého a kvalitního zaměstnance, váží si jej a velmi nerad by o jeho práci přišel v souvislosti s tím, že by stěžovatel musel se svou rodinou kvůli nejistému bydlení opustit město. V tomto smyslu také předložil městu dobrozdání.

Ochránce blíže posoudil tvrzenou námitku diskriminace, přičemž se záležitostmi zabýval z hlediska možné diskriminace přímé i nepřímé. Na základě skutkových zjištění nemohl dospět k závěru, že by důvodem, proč stěžovateli město dosud nepronajalo městský byt, bylo nade vší pochybnost to, že je Rom. Neshledal ani přesvědčivé důkazy, jež by v rozebíraném případě nasvědčovaly nepřímé diskriminaci Romů v oblasti přístupu k městskému bydlení. V rámci posuzování věci však ochránce také zjišťoval, jaká pravidla pro výběr žadatelů o pronájem městských bytů město stanovilo, aby mohl vyhodnotit, zda tato pravidla nemohou nepříznivě dopadat na situaci stěžovatele a jeho rodiny. V této souvislosti dospěl k závěru, že způsob, jímž město publikuje pravidla pro výběr žadatelů k pronájmu městských bytů, v dostatečné míře neumožňuje, aby se s nimi mohli potenciální či stávající žadatelé volně seznámit a vynaložit snahu o naplnění zde obsažených podmínek. Ochránce jej proto považuje za rozporný s principy dobré správy, zejména s principem otevřenosti a předvídatelnosti. Konečně na základě dostupných skutkových zjištění vzniklo podezření, že město žadatele žijícího v prostředí komerční ubytovny nepovažuje za osobu v akutní bytové nouzi, naopak je z dostupných analýz patrné, že lidé z ubytoven v minulosti měli při žádosti o městský byt spíše mizivé šance. Ochránce v této souvislosti uvedl, že pokud město při pronájmu městských bytů nezohledňuje bytovou situaci žadatele, respektive fakt, že ubytování v prostředí komerční ubytovny nelze stavět na roveň bydlení ve standardním bytě a že rodiny s dětmi žijící na ubytovně jsou v zásadní bytové nouzi, může to být v rozporu se sociální rolí města a zákonným úkolem přispívat k uspokojování potřeby bydlení občanů.

Posouzení námítky diskriminace ochránce zaslal stěžovateli i starostovi města. Městu především doporučil, aby v rámci své bytové politiky zohlednilo, že bydlení na komerční ubytovně určené k přechodnému ubytování představuje situaci bytové nouze, a vzalo tuto skutečnost na zřetel při výběru mezi žadateli o pronájem městských bytů v souvislosti s hodnocením míry naplnění stanoveného kritéria „aktuální bytová situace žadatelů“.

D.2 Posouzení námítky diskriminace ve věci možnosti přepravy tandemového kola ve vlacích ČD pro cestující s postižením (sp. zn. 2508/2020/VOP)

Na ochránce se obrátil stěžovatel jménem své zletilé dcery, která je nevidomá. Společně jezdí na cyklovýlety, k čemuž používají tandemové kolo, které je pro dceru stěžovatele jedinou možnou variantou jízdního kola. Přepravní podmínky Českých drah ale neumožňují přepravu tandemových kol ve stejném režimu jako přepravu individuálních jízdních kol. Zatímco běžná jízdní kola lze přepravovat jako spoluzavazadla, tandemová kola je možné přepravovat pouze prostřednictvím služby „úschova během přepravy“. Stěžovatel tvrdil, že tato služba není ve většině vlaků dostupná. Zároveň je podle něj přeprava tandemového kola v mnohých vlakových soupravách reálně možná i dostatečně bezpečná, zejména při nízké vytíženosti daného spoje. Posádka vlaku ale ani v takovém případě nemůže udělit cestujícímu výjimku.

Ochránce posuzoval, zda se ČD dopouští nepřímé diskriminace z důvodu zdravotního postižení. Uzavřel, že dotčená ustanovení přepravních podmínek dceru stěžovatele (a potažmo další cyklisty s postižením) znevýhodňují, přestože se jedná o zdánlivě neutrální kritérium. ČD zároveň sledují legitimní cíl v podobě zajištění bezpečnosti cestujících a vlakového personálu. Pokud jde o přiměřenost a nezbytnost zvoleného řešení, není ochránce schopen posoudit, zda je tohoto cíle (tj. bezpečnosti cestujících) možné dosáhnout i mírnějšími prostředky. Ochránce proto došel k závěru, že nelze prokázat, zda dotčená ustanovení představují nepřímou diskriminaci z důvodu zdravotního postižení.

D.3 Výzkum a doporučení veřejného ochránce práv „Občané Evropské unie v Česku“ (sp. zn. 72/2020/DIS)

Ochránce provedl výzkum zkušeností migrujících pracovníků z Evropské unie a jejich rodinných příslušníků, kteří v současné době pobývají v ČR, v různých oblastech života. Těžištěm výzkumu je oblast práce a zaměstnání pro její zásadní význam v životě člověka. Výzkum taktéž mapuje zkušenosti občanů EU při jednání s úřady, jelikož činnost úřadů spadá do původní působnosti ochránce a ochránce tak může zjištění z výzkumu využít v rámci své práce přispívající ke zkvalitňování činnosti veřejné správy

Z výzkumu vyplynulo, že téměř třetina (31 %) občanů Evropské unie pracujících v Česku se ve svém pracovním životě cítila být diskriminována z důvodu své státní příslušnosti nebo národnosti.

Občané EU žijící v Česku, kteří se k jednotlivým pracovním situacím v rámci výzkumu vyjádřili, diskriminaci nejčastěji vnímali při: přidělování jiné práce, než jaká byla dohodnuta (25 %), přidělování horší práce, než českým pracovníkům na srovnatelné pozici (23 %), nevyplacení mzdy v dohodnuté výši nebo dohodnutém termínu (18 %), vyplacení nižší mzdy, než mají za srovnatelnou práci čeští zaměstnanci (18 %), upřednostňování českých pracovníků při

povýšení, i když nebyli lepší (17 %), nařizování velkého množství přesčasů (16 %). Vyskytují se také problémy se šikanou, s horším přístupem k dalšímu vzdělávání a školení, s uznáním vzdělání nebo jiné kvalifikace státem nebo zaměstnavatelem. Některé další popisované prohřešky zaměstnavatelů jsou sice procentuálně méně časté, nicméně jsou závažného charakteru, např. nepřihlášení zaměstnanců ke zdravotnímu nebo sociálnímu pojištění, odrazování od nahlášení pracovního úrazu, nucení vykonávat práci bez uzavřené pracovní smlouvy.

Výzkum potvrdil, že diskriminace se týká jak vysoce kvalifikovaných, tak nízko kvalifikovaných zaměstnanců. Ve frekvenci vnímané diskriminace se však situace vysoko a nízko kvalifikovaných zaměstnanců liší – vysokoškolsky vzdělaní pracovníci se cítili být diskriminováni v podstatně menší míře než pracovníci se středoškolským vzděláním bez maturity nebo se základním vzděláním.

Pocitované znevýhodnění v oblasti práce je mnohem vyšší u zaměstnanců pracujících pro agentury práce než u kmenových zaměstnanců. Přes pracovní agenturu pracují častěji občané ze zemí východní Evropy. Práci přes agenturu volí zejména pracovníci, kteří do Česka nově přijíždí. Ti, kteří již v Česku pracovní zkušenost mají, nebo zde mají rodiny či přátele, preferují práci v pracovním poměru přímo u zaměstnavatele. Agentury práce často pracovníkům zajistí kromě práce také dopravu, ubytování a tlumočení. Mnohdy jsou tyto služby zatíženy nepřiměřeně vysokými platbami, případně je jejich poskytování dále něčím podmiňováno (týká se zejména bydlení).

Smyslem navazujícího doporučení ochránce je využít poznatky vzešlé z analytické zprávy výzkumu a z činnosti ochránce a na základě nich navrhnout jednotlivá dílčí doporučení, která by pomohla nevyhovující situaci zlepšit. Většina doporučení je zaměřena na oblast zaměstnanosti, což odpovídá i zaměření výzkumu. Cílem těchto doporučení je především posílit práva cizinců – občanů EU v Česku především zvýšením jejich informovanosti a zlepšením vymahatelnosti jejich práv. Další doporučení se týkají činnosti veřejné správy ve vztahu k cizincům a další jsou zaměřena na oblasti školství, bydlení a integrace v širším smyslu. Účelem těchto doporučení je docílit větší vstřícnosti veřejné správy k cizincům a napomoci jejich integraci do společnosti.

Jednotlivá doporučení jsou určena především úřadům – ministerstvům a Státnímu úřadu inspekce práce – a dále také obcím a krajům. Doporučení je možné považovat za určitý minimální standard, který by moderní stát, který je bezmála dvě dekády součástí sjednocené Evropy, měl cizincům garantovat. Naplňování tohoto standardu bude ochránce v rámci svých kompetencí sledovat.⁵

⁵ Další informace ochránce sdělil v tiskové zprávě ze dne 21. prosince 2021 dostupné zde https://www.ochrance.cz/aktualne/pracovnici_ze_zemi_evropske_unie_maji_pravo_na_stejne_zachazeni_jako_ti_t_uzemsti_ombudsman_shrnuje_doporučení_pro_urady_obce_kraje_i_ministerstva/

D.4 Zásadní pracovní jednání

Ochránce se zúčastnil jednání **Rady vlády pro rovnost žen a mužů**, kde se hovořilo zejména o nastavení a financování této agendy do budoucna, naplňování Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 a specifických dopadech genderových nerovností na romské ženy.

V říjnu se ochránce zúčastnil dalšího z pravidelných **setkání lidí s psychosociálním postižením**. Účastníky seznámil se svými poznatky ohledně dostupnosti obecního bydlení pro lidi s postižením a s pravidly obcí, která při přidělování obecních bytů lidi s postižením znevýhodňují.

V návaznosti na vydání doporučení k situacím lidí s variacemi pohlavních znaků a jejich rodin⁶ ochránce představil své závěry na jednání **Výboru pro sexuální menšiny** Rady vlády pro lidská práva. Doporučení rovněž projednával s Ministerstvem zdravotnictví a zástupci lékařů a pacientů. Členy Výboru pro sexuální menšiny pak ještě seznámil se svou činností ohledně LGBT a školství.

D.5 Osvěta

Ochránce se zúčastnil semináře k **přístupnosti azylových domů pro lidi s postižením**, kde přispěl svými zkušenostmi z oblasti diskriminace v přístupu k bydlení a sociální práce na obci. Dále vystoupil na webináři k problematice **rodin osob stejného pohlaví v ČR**.⁷ Hovořil o právních souvislostech, se kterými se setkal ve své činnosti.

V časopisu **Řízení školy** ochránce publikoval článek k povinnému předškolnímu vzdělávání a informoval o svých zjištěních ve vztahu ke školním družinám. Do Speciálu pro mateřské školy přispěl článkem na téma povinného očkování jako podmínky přijetí dítěte do mateřské školy.⁸

D.6 Konference, kulaté stoly a školení

V návaznosti na aktivitu monitorování lidskoprávních úmluv⁹ ochránce v říjnu uspořádal **kulatý stůl ke vzdělávání romských dětí**, kde se sešel s organizacemi, které se tímto tématem zabývají. Cílem bylo představit monitorovací činnost a seznámit se s jejich vizí žádoucích změn, k nimž by mohl ochránce svou činností přispět.

Na podzim se konaly dva **semináře pro inspektory a právníky České obchodní inspekce** k otázkám zákazu diskriminace a ochrany spotřebitele. Diskutovalo se nad případovými studiemi a došlo k vzájemné výměně zkušeností. Rovněž pokračovaly již dříve započaté spolupráce s Úřadem vlády k **prevenci sexuálního obtěžování** na úřadech (Ministerstvo

⁶ Doporučení ochránce k situaci lidí s variacemi pohlavních znaků a jejich rodin, sp. zn. 54/2021/OZP, viz Evidence stanovisek ombudsmana <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/9602>.

⁷ Záznam z webináře je dostupný na internetu, viz <https://www.facebook.com/events/898112910798183/>.

⁸ Článek je dostupný na webu Řízení školy, viz <https://www.rizeniskoly.cz/cz/aktuality/povinne-ockovani-jako-podminka-prijeti-ditete-do-materske-skoly.a-8163.html>.

⁹ Monitorovací zpráva ochránce k naplňování práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací, sp. zn. 62/2020/DIS, viz Evidence stanovisek ombudsmana <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/9218>.

spravedlnosti) a s Agenturou pro sociální začleňování na online konferencích ke **vzdělávání žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí**.

D.7 Mezinárodní spolupráce

Na jednání **poradního výboru Evropské komise pro volný pohyb pracovníků** ochránce představil svůj výzkum a doporučení na téma občanů Evropské unie v ČR (viz výše). Popsal zásadní výzkumná zjištění a jednotlivá doporučení určená úřadům a místním samosprávám, která by pomohla nevyhovující situaci zlepšit.

Pokračovala mezinárodní spolupráce s dalšími orgány pro rovné zacházení v Evropě v rámci sítě **Equinet**. Ochránce se zúčastnil jednání k právu na rovné zacházení, ke standardům činnosti orgánů pro rovné zacházení, ke komunikačním specifikům ochrany před diskriminací a k některým aspektům očkování proti onemocnění COVID-19. Na webu Equinetu publikoval článek týkající se přístupnosti volebních místností pro lidi se zdravotním postižením¹⁰ a rozhodování českých soudů v antidiskriminačních sporech.¹¹

¹⁰ Článek je dostupný na webu Equinetu, viz <https://equineteurope.org/accessibility-of-polling-stations-is-at-discretion-of-states-says-european-court-of-human-rights/>.

¹¹ Článek je dostupný na webu Equinetu, viz <https://equineteurope.org/statutory-limits-of-the-anti-discrimination-protection-before-czech-courts/>.

E. Sledování práv lidí se zdravotním postižením

Počínaje lednem 2018 ochránce zastává také funkci monitorovacího orgánu pro naplňování práv zakotvených Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením.

E.1 Zasedání poradního orgánu

Poradní orgán na svém posledním zasedání, které se uskutečnilo 15. prosince, projednal a stanovil prioritní témata, kterými se chce zabývat v roce 2022. Členové poradního orgánu se shodli, že se chtějí věnovat zejména tématu vzdělávání dětí s postižením a dále pak sociálních službách, a to ve všech souvislostech, které toto obsáhlé téma nabízí. Poradní orgán chce mimo jiné pracovat na vymezení principů, na kterých by měl být postaven zákon o sociálních službách. Cílem je mimo jiné to, aby se na zpracovávání případné novely zákona o sociálních službách podíleli samotní lidé s postižením. Poradní orgán se chce také zabývat funkčností lékařské posudkové služby a systému posuzování. Zapadnout by neměla ani témata svéprávnosti a využívání alternativních opatření k omezení svéprávnosti, potřeba destigmatizace postižení ve společnosti a s tímto tématem úzce spojené násilí na lidech s postižením. Poradní orgán předpokládá, že i v následujícím roce bude třeba průběžně monitorovat dopad pandemie COVID-19 na lidi s postižením.

E.2 Výzkumy a doporučení Probíhající výzkumy ke zlepšení situace lidí s postižením

Výzkum o zkušenostech obcí s výkonem veřejného opatrovnictví a ochranou zranitelných dospělých (sp. zn. OZP 54/2020¹²)

Na konci roku 2021 ochránce zveřejnil výzkumnou zprávu s názvem Křižovatky ochrany: Zkušenosti obcí při výkonu opatrovnictví a dalších úkonech při ochraně zranitelných dospělých z dotazníkového šetření obcí o jejich zkušenostech s výkonem opatrovnictví a dalších oblastech ochrany dospělých osob. Z dotazníků, které vyplnilo víc než 430 obcí, vyplynulo, že praxe na jednotlivých obcích a okresních soudech je nejednotná a často nepředvídatelná. Zvláště malé obce se navíc potýkají s nedostatkem personálu pro tuto agendu, často ji vykonává sám starosta. Opatrovnictví je navíc vázáno na bydliště opatrovance, soud nemůže rozhodnout o změně opatrovníka, a to ani v případě, že obec nemá kapacitu nebo že veřejný opatrovník závažným způsobem porušuje své povinnosti. Kromě hmotněprávního opatrovnictví vykonávají v praxi obce v řízení o svéprávnosti také další činnosti, a to procesní opatrovnictví (zastupování v řízení) nebo provádění sociálního šetření v obydlí posuzovaných lidí. Jejich postup však není legislativně ukotven ani financován ze státního rozpočtu. Nakonec, roztržitá praxe, rozdílná kvalita výkonu opatrovnictví či problémy při interpretaci zákonných povinností dopadají nejvíc na samotné opatrovance.

¹² Celá výzkumná zpráva je dostupná zde: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/54_2020_OZP_v%C3%BDzkum.docx.pdf

Výzkum Fungování odborných pracovních skupin pro pracovní rehabilitaci (sp. zn. 2919/2019/VOP¹³)

Ochránce zjistil, že fungování odborných pracovních skupin pro pracovní rehabilitaci lidí s postižením (dále také „OPS“) není na kontaktních pracovištích Úřadu práce České republiky dostatečně participativní. To znamená, že neumožňuje lidem s postižením v jednotlivých krocích účast na rozhodování či alespoň účast na jednáních. Lidé s postižením jsou pouze zřídka členy OPS a stejně tak se lidé s postižením (žadatelé o pracovní rehabilitaci) účastní zasedání OPS naprosto minimálně. S výsledky výzkumu ochránce seznámil Generální ředitelství Úřadu práce. V závěrečném stanovisku ochránce formuloval šest opatření k nápravě, jejichž provedení bude v roce 2022 monitorovat. Patří k nim mimo jiné interní průzkum mezi stávajícími členy OPS, vytvoření informačního materiálu o pracovní rehabilitaci ve verzi pro snadné čtení (ETR) či hledání způsobu, jak práci členů OPS odměňovat (v současnosti nepobírají členové žádnou odměnu za odvedenou práci).

E.3 Mezinárodní spolupráce

Spolupráce s Výborem OSN pro práva osob se zdravotním postižením

V prosinci reagoval ochránce na výzvu Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením k připomínkám návrhu Obecného komentáře k článku 27: Práce a zaměstnávání. Připomínky ochránce se týkaly zejména upřesnění problematiky přiměřených opatření, naplňování povinného podílu přímým zaměstnáváním lidí s postižením či zaměstnávání klientů pobytových sociálních služeb.

Vystoupení na webináři Evropské sítě národních institucí zabývajících se lidskými právy

V rámci mezinárodní spolupráce jsme se v prosinci aktivně zúčastnili webináře pořádaného ENNHRI (European Network of National Human Rights Institution) ve spolupráci s gruzínským ochráncem práv. Tématem setkání bylo právo na vzdělání pro lidi s postižením během pandemie COVID-19, k němuž jsme přispěli vystoupením týkajícím se dopadů mimořádných opatření vydaných v ČR na lidi s postižením a doporučení ochránce k nim vydaná. Zároveň jsme se seznámili s přínosným pohledem a úvahami zástupců ostatních států a mezinárodních lidskoprávních organizací.

E.4 Spolupráce s neziskovými organizacemi a lidmi s postižením

Setkání s lidmi s psychosociálním postižením

V říjnu se uskutečnilo další pracovní setkání s lidmi s psychosociálním postižením. Tentokrát se účastníci setkání zaměřili na oblast bydlení. Podle zjištění ochránce totiž omezení svéprávnosti nebo diagnóza duševní poruchy brání lidem v přístupu k obecnímu bydlení či některým pobytovým sociálním službám. Z tohoto důvodu je nuceno mnoho lidí pobývat dlouhodobě v psychiatrických nemocnicích ze sociálních důvodů.

¹³ Výzkumná zpráva je dostupná zde: [https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/v%C3%BDzkum_pracovn%C3%AD_rehabilitace%20final%20\(1\).pdf](https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/v%C3%BDzkum_pracovn%C3%AD_rehabilitace%20final%20(1).pdf)

Bulletin

V prosinci ochránce vydal další číslo Bulletinu pro spolupracující organizace,¹⁴ které bylo ve větší míře věnováno tématu voleb v souvislosti s lidmi s postižením. Rovněž jsme v něm představili naši další činnost i aktuality ze světa ochrany práv lidí s postižením. Bulletin také odprezentoval spolupracujícím organizacím práci kolegyň a kolegů z dalších odborů dotýkající se lidí s postižením. Autorsky se tentokrát navíc podílel i poradní orgán.

Setkání se sebeobhájci

Ochránce uspořádal setkání se sebeobhájci z Uherského Hradiště, na němž s námi lidé převážně s omezenou svéprávností sdíleli aktivity jejich sebeobhájcovské skupiny i jiné zkušenosti ze svého života. Svě postřehy přidali také sociální pracovníci, s jejichž podporou skupina funguje. Právničky Kanceláře naopak přítomné seznámily s prací veřejného ochránce práv.

E.5 Konference, kulaté stoly a školení

Konference „Média a jejich přístup k osobám se sluchovým postižením“

Ochránce se zúčastnil konference „Média a jejich přístup k osobám se sluchovým postižením“. Konferenci pořádala ASNEP, z.s. (Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, z.s.), která se v tématu dlouhodobě angažuje. Na konferenci zazněly zkušenosti s (ne)přístupností zejména televizního vysílání v Česku. Jeden příspěvek vylíčil dobrou praxi ve Švédsku. Účastníci měli možnost ptát se na věci, které je jako diváky zajímají. Nejvíce dotazů v dopolední části směřovalo na zástupce České televize. Ochránce vysvětlil, jak konkrétně může pomáhat lidem se sluchovým postižením v oblasti médií a jak se lidé mohou prakticky bránit, když mají problémy s titulky či tlumočením pořadů. Zároveň upozornil na nedostatky českých právních předpisů a zdůraznil, že lidé se sluchovým postižením musí být přizváni k jejich úpravě, a to podle čl. 4 odst. 3 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

Pracovní seminář navazující na Výzkum přístupnosti sociálních služeb azylové domy a noclehárny pro lidi s postižením

V návaznosti na výzkum proběhl v prosinci pracovní seminář, kterého se účastnili zástupci Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zdravotnictví, Asociace poskytovatelů sociálních služeb či krajů a dále sociální pracovníci obcí s rozšířenou působností. S přizvanými odborníky ochránce diskutoval jednak nad výsledky výzkumu a také nad souvisejícími tématy jako například negativní vymezení cílové skupiny u poskytované sociální služby, kumulaci poskytování služeb, úskalí spojená se získáním příspěvku na péči a také možnosti a limity výkonu sociální práce v daném prostředí. V následujícím roce ochránce pro tuto oblast vydá doporučení.

¹⁴ Aktuální vydání je dostupné zde.

https://www.ochrance.cz/aktualne/bulletin_k_monitorovani_prav_lidi_s_postizenim_rijen_2021/bulletin_rijen_2021.pdf

E.6 Návštěvy zařízení

Návštěvy domovů pro osoby se zdravotním postižením zaměřené na výkon volebního práva

V týdnu od 11. do 15. října uskutečnil ochránce celkem pět návštěv domovů pro osoby se zdravotním postižením, které byly zaměřeny na výkon volebního práva klientů ve volbách do Poslanecké sněmovny. Zařízení rozdílné velikosti (10 až 112 klientů) vybral zcela náhodně napříč celou Českou republikou. Nyní probíhá vyhodnocení zjištění z těchto návštěv. O svých poznatcích bude ochránce informovat v následujícím období. Už teď je však možné alespoň ve stručnosti shrnout opakující se zjištění a nedostatky. V převážné většině navštívených zařízení nebyly volby tématem vůbec. Zařízení často nevědí, zda jsou anebo nejsou klienti omezeni ve svéprávnosti v oblasti volebního práva. Proto jim ani neposkytují potřebnou podporu, aby mohli volební právo realizovat. Stále také přetrvává trend, že pokud klienti volí, volí do přenosné volební schránky v prostorách zařízení, aniž by šli do běžné volební místnosti. Daná praxe mnohdy nevyplývá z toho, že by volební místnost byla bariérová nebo by do ní klienti nezvládli dojít. Stejně tak není řešena otázka volebního průkazu.

Návštěvy domovů pro osoby se zdravotním postižením zaměřené na všechny oblasti života

V říjnu proběhla v rámci monitorování práv lidí s postižením žijících v pobytových sociálních službách také jedna návštěva DOZP zaměřená na všechny oblasti poskytované služby v kontextu Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Ochránce se tak zaměřil na oblast zdraví a poskytování zdravotních služeb, podporu v oblasti vzdělávání a zaměstnávání, na otázky související s poskytováním služby klientům s omezenou svéprávností, ale také na problematiku opatření omezující pohyb, vážně míněného nesouhlasu s poskytováním sociální služby a v neposlední řadě také na otázku transformace a deinstitucionalizace poskytované služby. V návaznosti na provedenou návštěvu obdrží navštívené zařízení zprávu, která bude shrnovat poznatky z návštěvy, ale také případné doporučení ke zlepšení stávající praxe.

Brno 27. ledna 2022

JUDr. Stanislav Křeček, v.r.
veřejný ochránce práv